

Baudžiamosios atsakomybės už papirkimą Lietuvoje ir Lenkijoje lyginamoji analizė

Justyna Levon

<https://orcid.org/0000-0002-1270-5780>
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedros docentė
Socialinių mokslų (teisė) daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
El. paštas justyna.levon@tf.vu.lt

Romualdas Drakšas

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedros profesorius
Socialinių mokslų (teisė) daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
El. paštas romualdas.drakas@tf.vu.lt

Janusz Raglewski

<https://orcid.org/0000-0002-4071-381X>
Jogailos universiteto Teisės ir administravimo fakulteto
Baudžiamosios teisės katedros profesorius
Socialinių mokslų (teisė) habilituotas daktaras
Ul. Olszewskiego 2, 31-007 Kraków, Polska
El. paštas janusz.raglewski@uj.edu.pl

Comparative Analysis of Criminal Liability for Bribery in Lithuania and Poland

Justyna Levon

(Vilnius University (Lithuania))

Romualdas Drakšas

(Vilnius University (Lithuania))

Janusz Raglewski

(Jagiellonian University (Poland))

The article analyzes certain problematic aspects of bribery, as discussed by scientists in Poland and Lithuania. It should be noted that both countries face challenges in determining what constitutes personal benefit (lt. *asmeninė nauda*) when it comes to types of bribes. It is also worth noting that, in Polish criminal law science, the issue of distinguishing between a bribe and a gift receives considerable attention. The analysis is primarily focused on the professions of doctors and teachers. However, in the case of Lithuania, this issue seems to be somewhat less discussed.

Keywords: bribery, criminal liability, bribe, penalty.

Received: 03/02/2026. **Accepted:** 23/03/2026

Copyright © 2026 Justyna Levon, Romualdas Drakšas, Janusz Raglewski. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Baudžiamosios atsakomybės už papirkimą Lietuvoje ir Lenkijoje lyginamoji analizė

Justyna Levon

(Vilniaus universitetas (Lietuva))

Romualdas Drakšas

(Vilniaus universitetas (Lietuva))

Janusz Raglewski

(Jogailos universitetas (Lenkija))

Straipsnyje analizuojami tam tikri probleminiai papirkimo nusikalstamos veikos aspektai, aptariami Lenkijos ir Lietuvos baudžiamosios teisės moksle. Atkreiptinas dėmesys, kad abiejose šalyse susiduriama su problema bandant atskleisti, kas yra asmeninė nauda, kalbant apie kyšių rūšis. Pažymėtina ir tai, kad Lenkijos baudžiamosios teisės moksle itin daug dėmesio sulaukia kyšio ir dovanos atskyrimo klausimas. Analizė daugiausia skirta gydytojų ir mokytojų profesijoms. Vis dėlto Lietuvos atveju minimas klausimas atrodo kiek mažiau diskutuotas.

Pagrindiniai žodžiai: papirkimas, baudžiamoji atsakomybė, kyšis, bausmė

Įvadas

Ilgiau negu dešimtmetį Lietuvoje vykdoma apklausa pavadinimu – „Lietuvos korupcijos žemėlapis“. Tyrimo metu apklausiamos trys tikslinės asmenų grupės (Lietuvos gyventojai, verslo įmonių vadovai ir valstybės tarnautojai), siekiant nustatyti jų požiūrį į korupciją, asmeninę patirtį, atskleisti priežastis, darančias įtaką visuomenės požiūriui į korupciją, įvertinti jų antikorupecinį potencialą ir panašiai. Remiantis naujausio tyrimo duomenimis, 37 proc. Lietuvos gyventojų korupciją mano esant labai svarbia šalies problema. Pagal svarbą ši problema užima penktą vietą, nusileisdama tik didelių kainų ir infliacijos, mažų atlyginimų, sveikatos apsaugos ir narkotikų vartojimo klausimams¹.

Su korupcija kovota visais laikais, skirtingose valstybėse². Pasak kai kurių autorių, institucionalizuotos pastangos pažaboti korupciją Lietuvoje sietinos su 1997–2003 metų laikotarpiu, kai buvo siekiama narystės Europos Sąjungoje ir NATO³. Korupcijos tyrimų lauke visada daug dėmesio sulaukdavo teisinio reglamentavimo problematika⁴. Nors praėjo nemažai laiko, kaip pastebi Ambrazavičiūtė, judėjimui prieš korupciją kartais iki šiol apibrėžti savo paties objektą yra didelis iššūkis⁵.

Neretai korupcija apibrėžiama kaip neigiamas reiškinys, kuris kelia grėsmę socialinei, ekonominei, politinei sistemai, teisėtavkai⁶. Korupcija įvardijama viena iš deviantinio elgesio išraiškų, individo atsisakymu laikytis bendro susitarimo, kuris yra bendruomeniškumo ir sociumo egzistavimo pagrindas⁷. Be to, skiriami platesni ir siauresni korupcijos apibūdinimai. Kaip minima Vyriausiosios tarnybinės etikos

¹ Daugiau: www.stt.lt (2024-10-29) *Naujausias Lietuvos korupcijos žemėlapis: kyšių reikalaujama mažiau, tačiau korupcijos problema Lietuvoje išlieka* [interaktyvus]. <https://www.stt.lt/naujienos/7464/naujausias-lietuvos-korupcijos-zemelapis-kysiu-reikalaujama-maziau-taciau-korupcijos-problema-lietuvoje-islieka>:3875

² MICHAİLOVIČ, Ilona (2005). Korupcijos apibrėžimo problematika. *Teisė*, 54, 110.

³ POCIENĖ, Aušra (2018). Korupcijos suvokimas tarp ekspertų, gerai informuotų piliečių ir eilinių gyventojų. *Kriminologijos studijos*, 6, 31.

⁴ LAŠAS, Ainius (2019). Korupcijos skandalai kaip sisteminių pokyčių variklis: „MG Baltic“ atvejo analizė. *Politologija*, 93, 8.

⁵ AMBRAZAVIČIŪTĖ, Kristina (2020). *Civilinių gynimo būdų taikymas korupcinių veikų atveju privačiame sektoriuje. Mokslo studija*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas, p. 18.

⁶ MICHAİLOVIČ, Ilona (2005). Korupcijos apibrėžimo problematika. *Teisė*, 54, 120.

⁷ POCIENĖ, Aušra (2018). Korupcijos suvokimas tarp ekspertų, gerai informuotų piliečių ir eilinių gyventojų. *Kriminologijos studijos*, 6, 29–57.

komisijos parengtose gairėse dėl dovanų ir paslaugų priėmimo, demokratinėje valstybėje viešajame sektoriuje dirbančių asmenų atsakomybė visuomenei neatsiejama nuo konstitucinio teisinės valstybės principo – valdžios įstaigos tarnauja žmonėms⁸. Korupcija apibūdinama kaip reiškinys, kuris gali reikštis vien valstybės tarnyboje (siaurasis apibrėžimas), kartais minima, kad korupcija gali reikštis ir privačiame sektoriuje⁹. Pastebima, kad korupcija skirtingose šalyse reiškiasi skirtingu intensyvumu ir įvairiomis elgesio formomis, įskaitant (bet neapsiribojant), pavyzdžiui: kyšininkavimu, papirkimu, piktnaudžiavimu, klientelizmu, kronizmu, nepotizmu ir panašiai. Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnyje nurodoma, kad korupcija – tai piktnaudžiavimas įgaliojimais siekiant naudoti sau ar kitam asmeniui viešajame ar privačiame sektoriuje. Korupcinio pobūdžio teisės pažeidimai tai – administracinis nusižengimas, darbo pareigų pažeidimas ar tarnybinis nusižengimas, padaromas piktnaudžiaujant įgaliojimais ir tiesiogiai ar netiesiogiai siekiant naudoti sau ar kitam asmeniui, taip pat korupcinio pobūdžio nusikalstama veika. Nusikalstamų veikų sąrašė, pateikiamame Korupcijos prevencijos įstatyme, paminėtas ir papirkimas¹⁰.

Baudžiamoji atsakomybė už papirkimą numatyta ir Lietuvoje, ir Lenkijoje. Lietuvoje – Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 227 straipsnyje (toliau – Lietuvos BK)¹¹, Lenkijoje, vadinama – *przekupstwo* (arba kitaip – aktyvioji korupcija)¹², numatyta Lenkijos baudžiamojo kodekso (toliau – Lenkijos BK) 229 straipsnyje¹³.

Šio straipsnio tikslas yra aptarti tam tikrus probleminius su papirkimu susijusius aspektus, minimus Lietuvos ir Lenkijos baudžiamosios teisės moksle ir praktikoje. Tikslui pasiekti keliami tokie uždaviniai: 1) išnagrinėti, kokio tipo nauda gali būti pripažįstama kyšiu Lietuvoje ir Lenkijoje; 2) aptarti, kokios diskusijos vyksta Lenkijoje atskiriant, kas yra laikoma dovana, o kas yra kyšis.

Korupcijos tematika Lietuvoje parašytų publikacijų esama nemažai. Pateiktini bent keli pavyzdžiai: Pakštaitis (2004) yra parengęs daktaro disertaciją kyšininkavimo tema¹⁴. Baudžiamojo kodekso Specialiosios dalies komentare (2010) aptartos korupcinių nusikalstamų veikų sudėty¹⁵. Abramavičius ir Švedas (2015) nagrinėjo su korupcijos reiškiniu susijusias teisėkūros ir praktikos problemas¹⁶. Neturtinio kyšio problematiką plačiai aptarė Fedosiuk (pvz., 2012 ir 2024 m.)¹⁷. Vieną iš naujesnių publikacijų

⁸ Daugiau: Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (2020). *Rekomendacinės gairės dėl dovanų ir paslaugų priėmimo apribojimų* [interaktyvus] https://vtek.lt/wp-content/uploads/2021/01/VTEK_Rekomendacines_gaires_del_dovanu_ir_paslaugu_priemimo_apribojimu_20200312_fin.pdf, p. 7.

⁹ MICHAİLOVIČ, Ilona (2005). Korupcijos apibrėžimo problematika *Teisė*, 54, 111.

¹⁰ Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. 2002 m. gegužės 28 d. Nr. IX-904. *Valstybės žinios*, 2002, 57-2297.

¹¹ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968. *Valstybės žinios*, 2000, 89-274.

¹² ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Opublikowano: WKP 2024.

¹³ Act of 6 June 1997 – Criminal Code, Journal of Laws 2025, item 383 (consolidated text, as amended) (Lenkų kalba – Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2025, poz. 383, tekst jedn. ze zm.).

¹⁴ PAKŠTAITIS, Laurynas (2004). *Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą: teorinės ir praktinės problemos*. Daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

¹⁵ ABRAMAVIČIUS, Armanas et al. (2010). *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Vilnius: VĮ „Registrų centras“.

¹⁶ ABRAMAVIČIUS, Armanas; ŠVEDAS, Gintaras (2015). Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą, prekybą poveikiu ir papirkimą: teisėkūros problemos ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija. Iš: *Šiuolaikinės baudžiamosios teisės tendencijos: recenzuotų mokslinių straipsnių baudžiamosios politikos ir baudžiamosios teisės klausimais rinkinys*. Vilnius: Vilniaus universitetas, p. 27–49.

¹⁷ Pavyzdžiui: FEDOSIUK, Oleg (2024). Neturtinio kyšio samprata teisinio apibrėžtumo principo šviesoje“, *Jurisprudencija*, 31(1), 78–94; FEDOSIUK, Oleg. (2012). Baudžiamųjų įstatymų prieš neteisėtą pajamą ir korupciją leidyba: tarp gerų siekių ir legitimumo. *Jurisprudencija*, 19(3), 1215–1233.

(2025), skirtų tam tikriems probleminiams kyšio aspektams, parengė Leonavičius¹⁸. Be to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išleido Teismų praktikos nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams baudžiamosiose bylose apžvalgą¹⁹.

Vis dėlto ši publikacija nauja tuo, kad koncentruojamasi į lyginamojo metodo naudojimą, siekiant nustatyti, ar kaimyninėse šalyse (Lietuvoje ir Lenkijoje) susiduriama su panašiomis problemomis papirkimo teisėkūros ir teismų praktikos srityse.

1. Kyšis: turtinė ar asmeninė nauda?

Kaip pažymi Michailovič, fundamentinis korupcijos bruožas – „visuomeninio gėrio“ pažeidimas. Korupcijos atveju pažeidžiami valdžios ir visuomenės, piliečių santykiai²⁰. Papirkimo objektu įvardijamas viešasis interesas. Konstitucinis Teismas yra minėjęs, kad viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų²¹. Kaip minima Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, baudžiamosios atsakomybės už papirkimą nustatymas BK skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“ reiškia, kad įstatymų leidėjas siekia, *inter alia*, užtikrinti sąžiningumo, teisėtumo, nešališkumo, visų lygybės prieš įstatymą, valstybės institucijas ir pareigūnus bei kitų konstitucinių principų reikalavimų laikymąsi valstybės tarnautojų ir jiems prilygintų asmenų veikloje, vykdam įgaliojimus, ir apsaugoti juos nuo neteisėto, nepagrįsto turinio poveikio, pažeidžiančio jų veiklos minėtų principų reikalavimus²².

Lenkijos baudžiamosios teisės moksle analizuojant papirkimo objektą minima, kad Lenkijos BK 229 straipsnyje pabrėžiamas tikslas užtikrinti viešųjų institucijų veiklos nešališkumo principą ir piliečių pasitikėjimą valdžios institucijomis. Įvardijama, kad papirkimo nusikalstamos veikos objektas yra tinkamas viešųjų funkcijų atlikimas²³. Teigiama, kad saugomas yra tinkamas valdžios aparato veikimas ir piliečių pasitikėjimas valstybės institucijomis, o ne konkretaus asmens interesai²⁴. Papirkimo objektas kartais taip pat vadinamas *viršindividualia vertybe*. Siekiama užtikrinti, kad asmenų, einančių viešąsias pareigas, sprendimai nebūtų neteisėtų spaudimų ar atlygių rezultatas, o tik tinkamo teisės taikymo pasekmė²⁵. Neretai pabrėžiama ir tai, kad papirkimo objektas yra toks pats kaip ir kyšininkavimo atveju (Lenkijos BK 228 str.)²⁶.

¹⁸ LEONAVIČIUS, Justinas (2025). Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai. *Jurisprudencija*, 32(1), 224–245.

¹⁹ Daugiau žr.: 2021 m. lapkričio 19 d. Teismų praktikos bylose dėl nusikalstamų veikų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams (BK XXXIII skyrius) apžvalga (I dalis) (Teismų praktika Nr. 55) [interaktyvus]. <https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/naudziamuju-byly-apzvalgos/68>.

²⁰ MICHAILOVIČ, Ilona (2005). Korupcijos apibrėžimo problematika. *Teisė*, 54, 111.

²¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdiniųjų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. vasario 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-74-594/2024. Taip pat žr.: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. kovo 13 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-89/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. spalio 28 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-181/2008.

²³ KULIK, Marek (2025). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Mozgawa Marek (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*. Opublikowano: LEX/el. 2025.

²⁴ ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Opublikowano: WKP 2024.

²⁵ ZOLL, Andrzej. (2016). *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*. Kraków: Zakamycze.

²⁶ BARCZAK-OPLUSTIL, Agnieszka; IWĄŃSKI, Mikołaj (2017). Komentarz do art. 212–277d. In: Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II*. Opublikowano: WKP 2017.

Lietuvos BK 230 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad kyšis – tai bet kokios turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar kitam asmeniui (materialios ar nematerialios, turinčios ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčios) forma išreikštas neteisėtas ar nepagrįstas atlygis už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą vykdant įgaliojimus²⁷. Be to, kaip minima teismų praktikoje, pripažįstant atlygį kyšiu svarbu tai, ar šis atlygis, nebūdamas oficialiai reglamentuojamų santykių dalis, siejamas būtent su valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens įgaliojimų vykdymu arba jo išimtinė padėtimi ar palankumu kyšio davėjui²⁸.

Kaip pastebi Fedosiuk, tokios plačios kyšio sąvokos Lietuvoje atsiradimą nulėmė siekis suderinti antikorpinių normų turinį su 1999 m. Europos baudžiamosios teisės konvencija dėl korupcijos bei kitais tarptautiniais bei ES teisės aktais²⁹. Be to, neturtinės naudos sąvoka įtraukta į kyšio sampratą beveik visose Europos valstybėse, kaip pažymi tas pats autorius, – tai „antikorpinės darbotvarkės aktualizavimo tarptautinių lygmeniu rezultatas“³⁰. Reikia pažymėti, kad Lenkija nėra išimtis. Lenkijos BK 229 straipsnyje nustatyta, kad atsakomybė už papirkimą kyla tam, kas suteikia arba pažada suteikti *turtinio ar asmeninio* pobūdžio naudą³¹. Turtinė nauda Lenkijoje apibrėžiama kaip tokia naudos rūšis, kuri turi išmatuojamą ekonominę vertę ir gali būti konvertuojama į pinigus³². Kaip turtinės naudos pavyzdžiai literatūroje ir teismų praktikoje minimi: pinigai, nekilnojamas turtas, vertybiniai popieriai, įvairūs daiktai (pavyzdžiui, automobilis, alkoholis ir pan.), atlyginimo pakėlimas ir panašiai. Kartais minima, kad turtinė nauda yra ne tik turto įgijimas sau ar kitam asmeniui, bet ir nuostolių išvengimas, skolų panaikinimas ir panašiai³³.

Asmeninė nauda Lenkijoje apibrėžiama kaip tokia naudos rūšis, kuri tenkina nematerialių poreikių³⁴, arba tokia nauda, kuri nėra turtinė nauda³⁵. Įvardijama kaip nauda, kuri suteikia malonumą, sumažina ar panaikina rūpesčius, problemas ar kitus nemalonumus, pagerina savijautą (sukeldama teigiamas emocijas), pakelia prestižą, padidina savivertę ar sustiprina autoritetą ir panašiai³⁶. Kaip asmeninės naudos pavyzdžiai Lenkijos literatūroje minimi: išmokinimas profesijos ar kalbos, pareigų paaugstinimas, papildomų atostogų suteikimas, kelionės ir kt. Asmeninės naudos pavyzdys taip pat gali būti

²⁷ Taip pat žr.: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. vasario 15 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-74-594/2024. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. balandžio 9 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-81-895/2020.

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. balandžio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-69-697/2025. Taip pat žr.: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. lapkričio 3 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-221-942/2020; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. spalio 3 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-218-222/2017.

²⁹ FEDOSIUK, Oleg (2024). Neturtinio kyšio samprata teisinio apibrėžtumo principo šviesoje. *Jurisprudencija*, 31(1), 79.

³⁰ Ten pat, 80, 82.

³¹ Act of 6 June 1997 – Criminal Code, Journal of Laws 2025, item 383 (consolidated text, as amended) (Lenkų kalba – Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2025, poz. 383, tekst jedn. ze zm.). Taip pat žr.: KULIK, Marek (2025). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Mozgawa Marek (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*. Opublikowano: LEX/el. 2025.

³² ZAWŁOCKI, R. (2021). Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, art. 115, Nb 131. In: M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I*.

³³ P.v.z.: ZAWŁOCKI, R. (2021). Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, art. 115, Nb 131. In: M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I*; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. akt IV KK 269/08.

³⁴ STEFAŃSKI, R. (2017). *Kodeks karny. Komentarz*. Legalis.

³⁵ ZAWŁOCKI, R. (2021). Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, art. 115, Nb 131. In: M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I*.

³⁶ Žr., p.v.z.: ZAWŁOCKI, R. (2021) In: M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I*. Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, art. 115, Nb 131; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 1965 r., sygn. akt IV KR 102/65, OSNKW 1965, Nr 8–9, poz. 94.

atvejai, kai asmuo, turėdamas pareigą atlikti tam tikrą veiksmą, jo neatlieka, o dėl tokio neveikimo atsiranda nauda viešąsias pareigas einančiam asmeniui. Pavyzdžiui, kaip pateikia pavyzdį Barczak-Oplustil ir Iwański, jei dėstytojas neįrašo į sistemą viešąsias funkcijas atliekančiam asmeniui neigiamo pažymio, kurį šis gavo per egzaminą, – tokiu būdu suteikia jam asmeninę naudą³⁷. Lenkijoje taip pat diskutuojama, ar pažadas nepranešti apie nusikaltimą gali būti traktuojamas kaip asmeninė nauda. Turint omenyje, kad Lenkijoje asmeninė nauda aiškinama gan plačiai, manytina, kad tai irgi galėtų būti asmeninės naudos pavyzdys. Reikia pažymėti ir tai, kad tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje dėmesio skiriama seksualinių paslaugų kaip galimo kyšio problemai aptarti. Pavyzdžiui, pasak Fedosiuk, „... prognozė, kad teismas konkrečioje byloje galėtų pripažinti atsiskaitymą seksu kyšininkavimu ir papirkimu, yra gana reali...“³⁸ Pasak Leonavičiaus, „... seksualinės paslaugos, kurias suteiktų tokias paslaugas už užmokestį nelegaliai teikiantys asmenys, turėtų būti laikomos turtinio pobūdžio kyšiu, kurio piniginę vertę būtų galima apskaičiuoti pagal tokioms paslaugoms būdingus neoficialiosios rinkos įkainius, o seksualinės paslaugos, suteiktos asmens, kuris neužsiima tokia šešėline veikla, turėtų būti laikomos neturtinio pobūdžio kyšiu...“³⁹ Šio straipsnio autorių nuomone, seksualinių paslaugų turtinis įvertinimas susidurtų net su keliomis problemomis. Pirmą, kiltų problema, kaip įvertinti konkretaus asmens teikiamas seksualines paslaugas, nes neoficialioje rinkoje tos paslaugos vertinamos skirtingai. Antra, jei valstybė per jai atstovaujančią prokurorą bandytų įvertinti seksualines paslaugas, ji faktiškai legitimuotų neteisėtoje rinkoje esančius įkainius ir kyla klausimas, ar taip iš dalies nelegitimuotų pačios seksualinių paslaugų rinkos. Todėl kol kas apie tai, kad atsiskaitymas seksu gali būti prilyginamas kyšininkavimui, galimi tik teoriniai pasvarstymai. Lenkijoje mokslinėje literatūroje seksualinės paslaugos minimos šalia kitų teorinių pasvarstymų, kas galėtų būti asmeninės naudos pavyzdžiu.

Įdomu ir tai, kad kyšio kaip asmeninės naudos koncepcijos problematika itin populiari tema Lietuvos teisės moksle jau daugiau negu dešimtmetį. Pavyzdžiui, 2012 m. Fedosiuk nurodė, kad asmeninės naudos prilyginimas kyšiui be jokių papildomų požymių prieštarauja legalumo principui (dėl pernelyg didelio abstraktumo)⁴⁰. 2015 m. Švedas ir Abramavičius, pažymėjo, kad pats savaime kyšio sampratos neapibrėžtumas (kyšio kaip asmeninės naudos, neturinčios ekonominės rinkos vertės, aspektu), nesant susiformavusios teismų praktikos negali būti vertinamas vien tik neigiamai, o turinį tokiai sampratai suteiks aiškinimas teismų praktikoje. Tuo pačiu autoriai taip pat kritikavo įstatymų leidėją, kad, pildydamas BK 230 straipsnį 4 dalimi, pagal kurią kyšiu pripažįstamas ir asmeninės naudos pobūdžio atlygis, nepakeitė BK 227 straipsnio formuluotės. Mokslininkai pažymėjo, kad pagal minėtą BK 227 straipsnį veikos kvalifikavimas priklauso ir nuo kyšio vertės, todėl keltinas klausimas, kaip kvalifikuoti veiką (t. y. pagal kurią BK 227 straipsnio dalį), jeigu kyšis pasireiškia asmenine nauda⁴¹. 2024 m. publikacijoje Fedosiuk, ieškodamas atsakymo į klausimą, kokia asmeninė nauda galėtų atitikti kyšio sampratą Lietuvoje, paminėjo, kad kaip orientyras galėtų būti civilinėje teisėje žinomos

³⁷ BARCZAK-OPLUSTIL Agnieszka; IWAŃSKI Mikołaj (2017). Komentarz do art. art. 212–277d. (5 tezę) In: Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Opublikowano: WKP 2017.

³⁸ FEDOSIUK, Oleg (2024). Neturtinio kyšio samprata teisinio apibrėžtumo principo šviesoje. *Jurisprudencija*, 31(1), 84.

³⁹ LEONAVIČIUS, Justinas (2025). Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai. *Jurisprudencija*, 32(1), 233.

⁴⁰ FEDOSIUK, Oleg (2012). Baudžiamųjų įstatymų prieš neteisėtas pajamas ir korupciją leidyba: tarp gerų siekių ir legitimumo. *Jurisprudencija*, 19(3), 1226.

⁴¹ ABRAMAVIČIUS, Armanas; ŠVEDAS, Gintaras (2015). Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą, prekybą poveikiu ir papirkimą: teisėkūros problemos ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija. Iš: *Šiuolaikinės baudžiamosios teisės tendencijos*. Vilnius, p. 34–35.

asmeninių neturtinių vertybių ir teisių, taip pat neturtinės žalos koncepcijos. Išanalizavęs pastarąsias autorius priėjo prie išvados, kad bendriausia prasme asmeninė nauda „apima viską, kas žmogui, be jo turtinės padėties, gali būti dar svarbu jo gyvenime ... į galvą ateina tokie žodžiai kaip gera reputacija, tarnybinė karjera, profesinis statusas, žinomumas visuomenėje, garbė, politinis reitingas, saugumas, išsilavinimas, galimybė kurti ir tobulėti, šeima, sveikata, graži išvaizda, draugų ratas, poilsis, kelionės, meilė ir pan. ... klausimas, kokio turinio neturtinės naudos siūlymu įmanoma realiai papirkti asmenį, yra atviras ir gali būti svarstomas tik konkretaus įvykio kontekste...“⁴² Be to, pasak to paties autoriaus, neturtinio kyšio koncepcija veiksmingai galėtų būti įgyvendinta tik specialiojoje normoje, o ne dirbtinai inkorporuota į turtinio pobūdžio korupcinių nusikalstamų veikų modelį. Maža to, 2024 m. šis autorius sukonstravo galimo naujo reguliavimo modelio pavyzdį ir formulavo neturtinio kyšio kriterijus, pagal kuriuos neturtinę naudą galima pripažinti kyšiu: 1) toks kyšis aiškintinas kaip neturtinio intereso patenkinimo rezultatas, kuris tiek objektyviai (išoriškai vertinant), tiek subjektyviai (pačiam naudos gavėjui) turi būti realus ir pakankamai reikšmingas; 2) neturtinė nauda kyšių turėtų būti pripažinta tik tuo atveju, kai ji buvo siūloma ir (ar) priimta ar žadama priimti už neteisėtus tarnybinius veiksmus ar už poveikį jų siekiant⁴³.

Apibendrinant reikia pažymėti, kad abiejose analizuotose šalyse kyšis gali reikštis kaip turtinio arba asmeninio pobūdžio nauda. Be to, kalbant apie abiejose šalyse analizuojamą asmeninės naudos koncepciją, taiklus Fedosiuk pasakymas: „... pastaroji egzistuoja labiau tik kaip abstrakti idėja, apie kurią kalbama tikėtino kategorijomis...“⁴⁴.

2. Leistina dovana ar kyšis? Lenkijos atvejis

Kaip minėta, Lietuvoje jau daugiau kaip dešimtmetį daug dėmesio skiriama bandymams apibrėžti, kas laikytina ar nelaikytina asmenine nauda (kalbant apie kyšius), nustatyti tokią naudą apibrėžiančius kriterijus, siūlomi galimi naujo reguliavimo modeliai ir panašiai.

Lenkijoje daugiausia baudžiamosios teisės mokslininkų ir praktikų dėmesio sulaukia klausimas, kas gali būti laikoma dovana, o kas laikoma kyšiu ir užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Tai vertėtų detaliau aptarti.

Pirmiausia paminėtina, kad Lenkijos BK 229 straipsnio § 1 nustatyta, kad baudžiamoji atsakomybė už papirkimą kyla tam, kas *suteikia* arba *pažada* suteikti turtinės ar asmeninės naudos viešąją funkciją atliekančiam asmeniui ryšium su pastarojo atliekama funkcija⁴⁵. Taigi, kaip ir Lietuvoje, baudžiamąją atsakomybę užtraukia jau vien pažadas dėl naudos suteikimo ateityje, nepriklausomai nuo to, ar ta nauda vėliau buvo faktiškai perduota⁴⁶ (žr.: 1 lentelę).

Papirkimo nusikalstama veika Lenkijoje laikoma baigta, kai duodamas pažadas, neatsižvelgiant į tai, ar jis priimamas⁴⁷. Tas pats minima ir teismų praktikoje, pavyzdžiui, pažymint, kad nusikaltimas, numatytas Lenkijos BK 229 § 1 straipsnyje, yra padaromas jau tuo momentu, kai suteikiama nauda

⁴² FEDOSIUK, Oleg (2024). Neturtinio kyšio samprata teisinio apibrėžtumo principo šviesoje. *Jurisprudencija*, 31(1), 86.

⁴³ Ten pat, 84, 93.

⁴⁴ Ten pat, 84.

⁴⁵ Lenkijos BK Art. 229. § 1. „Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji ...“

⁴⁶ MAREK, Andrzej. (2010). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.

⁴⁷ ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Opublikowano: WKP 2024.

arba pažadama ją suteikti, neatsižvelgiant į tai, ar viešąsias funkcijas vykdančias asmuo tą naudą ar pažadą priims⁴⁸. Atkreiptinas dėmesys, kad ir Lietuvoje papirkimo baigtumo nelemia paperkamo asmens reakcija (sutikimas ar nesutikimas priimti kyši), papirkėjo tikslų suvokimo lygis, ar paperkamas asmuo jau yra atlikęs pagedaujamus veiksmus, ar ne, ir pan.⁴⁹

1 lentelė

Lenkijos BK (originalo kalba)	Lenkijos BK
Art. 229. [Przekupstwo] § 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15. § 4a. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20. § 5. Karom określonym w § 1-4a podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.	229 str. [Papirkimas] § 1. Kas duoda arba pažada duoti turtinę ar asmeninę naudą asmeniui, atliekančiam viešąsias funkcijas, ryšium su šių funkcijų vykdymu, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 6 mėnesių iki 8 metų. § 2. Mažareikšmiu atveju kaltininkas baudžiamas bauda, laisvės apribojimu arba laisvės atėmimu iki 2 metų. § 3. Jeigu asmuo, padaręs veiką, nurodytą § 1, siekia palenkti viešąsias funkcijas vykdančią asmenį pažeisti teisės normas arba suteikia ar pažada suteikti turtinę ar asmeninę naudą už teisės normų pažeidimą, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 1 iki 10 metų. § 4. Kas viešąsias funkcijas vykdančiam asmeniui ryšium su šių funkcijų vykdymu suteikia ar pažada suteikti didelės vertės turtinę naudą, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 2 iki 15 metų. § 4a. Kas viešąsias funkcijas vykdančiam asmeniui ryšium su šių funkcijų vykdymu suteikia ar pažada suteikti ypač didelės vertės turtinę naudą, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 3 iki 20 metų. § 5. Šio straipsnio § 1–4a numatytos bausmės taikomos ir tam, kas suteikia arba pažada suteikti turtinę ar asmeninę naudą viešąsias funkcijas užsienio valstybėje arba tarptautinėje organizacijoje vykdančiam asmeniui ryšium su šių funkcijų vykdymu.

Pastebėtina, kad Lenkijos BK nenurodoma formos, kokia turi būti išreikštas pažadas suteikti naudą. Mokslinėje literatūroje minima, kad tai gali būti bet kokia forma, net ir gestas⁵⁰. Tokiu atveju

⁴⁸ Wyrok SN z 8.02.2018 r., V KK 224/17, LEX nr 2449792.

⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-281-1073/2024; Taip pat, pvz.: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. vasario 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-64-648/2015.

⁵⁰ BARCZAK-OPLUSTIL, Agnieszka; IWAŃSKI, Mikołaj (2017). Komentarz do art. 212-277d. In Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.). *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II*. Opublikowano: WKP 2017. Taip pat žr.: ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Opublikowano: WKP 2024.

svarbu nustatyti, ar toks gestas išreiškė kaltininko ketinimą ir ar jo adresatas galėjo suprasti perduotą informaciją kaip pažadą suteikti naudą⁵¹. Tokią poziciją patvirtina ir teismų praktika⁵².

Nagrinėjama nusikalstama veika Lenkijoje gali būti padaryta tik tyčia⁵³. Vis dėlto diskutuojama, ar įmanoma tik tiesioginė, ar ir netiesioginė tyčia. Dominuojanti nuomonė, kad aptariama nusikalstama veika gali būti padaryta tik tiesiogine tyčia⁵⁴. Vis dėlto dėl tyčios rūšių nėra diskusijų tik kalbant apie analizuojamo straipsnio § 3, kur vartojama lingvistinė formuotė aiškiai nurodo tik tiesioginę: „siekiant paskatinti viešąsias funkcijas vykdantį asmenį pažeisti teisės normas“.

Korupcinės naudos suteikimas Lenkijoje (kaip ir Lietuvoje) gali būti tiesioginis arba netiesioginis⁵⁵. Esama ir tokios nuomonės Lenkijoje, kad kaip pasikėsinimas padaryti papirkimą turėtų būti vertinami atvejai, kai kyšio pažadas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių priežasčių nepasieks valstybės pareigūno, kuriam buvo pasiūlytas kyšis⁵⁶.

Remiantis Lenkijos BK 229 straipsniu kyšis gali būti duodamas arba pažadamas *asmeniui, vykdančiam viešąsias funkcijas* (lenk. *osobie pełniącym funkcję publiczną*). Tai plati kategorija, kaip aiškinama Lenkijos baudžiamosios teisės moksle, į kurią patenka ne tik valstybės tarnautojai (lenk. – *funkcjonariusz publiczny*). Lenkijos BK 115 § 19 minima, kad asmuo, atliekantis viešąsias funkcijas, yra viešojo sektoriaus pareigūnas, savivaldos organo narys, asmuo, dirbantis organizaciniame vienetė, disponuojančiame viešosiomis lėšomis (nebent jis atlieka tik aptarnavimo funkcijas), taip pat kitas asmuo, kurio teisės ir pareigos viešosios veiklos srityje yra nustatytos arba pripažintos įstatymu ar Lenkijos Respubliką saistančia tarptautine sutartimi⁵⁷.

Reikia pažymėti, kad Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, atsakomybės griežtumui turi reikšmės kyšio dydis ir tai, ar nauda suteikiama / žadama už teisėtą / neteisėtą veikimą / neveikimą vykdant įgaliojimus. Pavyzdžiui, Lenkijos BK 229 straipsnio 1 dalyje numatyta atsakomybė tam, „kas duoda arba pažada duoti turtinę ar asmeninę naudą asmeniui, atliekančiam viešąsias funkcijas, ryšium su šių funkcijų vykdymu, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 6 mėnesių iki 8 metų“. Tuo tarpu kvalifikuotoje papirkimo sudėtyje (Lenkijos BK 229 str. 3 d.) numatyta laisvės atėmimo bausmė nuo 1 iki 10 metų. Nustatant: „§ 3. Jeigu asmuo, padaręs veiką, nurodytą § 1, siekia palenkti viešąsias funkcijas vykdantį asmenį pažeisti teisės normas arba suteikia ar pažada suteikti turtinę ar asmeninę naudą už teisės normų pažeidimą, baudžiamas laisvės atėmimu nuo 1 iki 10 metų“. Taigi Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, griežtesnė atsakomybė taikoma tais atvejais, kai nauda suteikiama už *neteisėtą veikimą ar neveikimą*. Be to, papirkimas, pasireiškiantis *didelės vertės turtinės naudos* (lenk. – *korzyść majątkowa znacznej wartości*) suteikimu arba tokios naudos pažadėjimu (Lenkijos BK 229 str. 4 d.), yra baudžiamas griežčiau – laisvės atėmimu nuo 2 iki 12 metų. Didelės turtinės vertės požymis reiškia turtą, kurio vertė veikos padarymo metu viršija 200 000 zlotų⁵⁸ (Lenkijos BK 115 str. 5 d.). Už *itin didelės vertės turtinės naudos* (lenk. – *korzyści majątkowej wielkiej wartości*) suteikimą arba pažadą suteikti tokią naudą viešąsias funkcijas atliekančiam asmeniui baudžiama dar griežčiau – laisvės atėmimu nuo 3 iki

⁵¹ BARCZAK-OPLUSTIL, Agnieszka; IWAŃSKI, Mikołaj (2017). Komentarz do art. 212-277d. In: Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.). *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II*. Opublikowano: WKP 2017.

⁵² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1997 r., V KKN 105/97, OSP 1998, z. 3, poz. 68.

⁵³ GARDOCKI, L. (2019). *Prawo karne*. Warszawa: C. H. Beck.

⁵⁴ BARCZAK-OPLUSTIL, Agnieszka; IWAŃSKI, Mikołaj (2017). Komentarz do art. 212-277d. In: Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.). *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II*. Opublikowano: WKP 2017.

⁵⁵ ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny*. Komentarz. Opublikowano: WKP 2024.

⁵⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1994 r., WR 186/94, OSNKW 1995, nr 3–4, poz. 20.

⁵⁷ Act of 6 June 1997 – Criminal Code, Journal of Laws 2025, item 383 (consolidated text, as amended). (Lenkų kalba – Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2025, poz. 383, tekst jedn. ze zm.).

⁵⁸ ~ 46 748 EUR.

20 metų (Lenkijos BK 229 str. 5 d.). Ypač didelės vertės turtine nauda laikomas turtas, kurio vertė veikos padarymo metu viršija 1 000 000 zlotų⁵⁹ (Lenkijos BK 115 str. 5 d.).

Svarbu paminėti, kad Lenkijos BK 229 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta privilegijuota sudėtis. Pastarojoje dalyje minima, kad *mažareikšmiu atveju* (Lenkijos BK 229 str. 2 d.) gali būti skiriama bauda, laisvės apribojimas arba laisvės atėmimas iki 2 metų. Vertinant, ar konkrečiu atveju susiduriama su mažareikšmiu atveju (lenkiškai – *wypadek mniejszej wagi*), būtina atsižvelgti į objektyviuosius ir subjektyviuosius veikos požymius⁶⁰. Pavyzdžiui, įvertinti pažeisto teisinio gėrio rūšį, padarytos arba gresiančios žalos mastą, veikos padarymo būdą, kaltės formą, kaltininko motyvą, veikimo tikslą ir panašiai. Doktrinoje minima, kad mažareikšmis galėtų būti, pavyzdžiui, atvejis, kai elgesys, pasireiškiantis turtinės naudos suteikimu arba jos pažadėjimu, pasireiškia reaguojant į viešąją funkciją atliekančio asmens reikalavimą⁶¹. Esminė prielaida švelnesniam teisiniui vertinimui (būtent tokiu atveju) yra specifinė kaltininko motyvą veikti. Pasak kai kurių autorių, toks veikimas yra tam tikros priverstinės padėties sąlygomis, o tai reikšmingai sumažina veikos visuomeninio žalingumo krūvį⁶². Teismų praktikoje taip pat minima, kad kvalifikavimas pagal Lenkijos BK 229 straipsnio 2 dalį priklauso ne tik nuo kyšio dydžio, bet ir nuo kitų aplinkybių, rodančių kaltininko kaltę. Be to, teisingumo vykdymo trikdymas (pvz., bandymas papirkti policijos pareigūną, kad nepaskirtų nuobaudos) dėl savo ypatingos reikšmės visuomeniniam gyvenimui paprastai negali būti vertinamas kaip mažareikšmis atvejis⁶³. Paminėtina ir tai, kad *mažareikšmiu atveju* teismas gali taikyti sąlyginio baudžiamojo proceso nutraukimo institutą (numatytas Lenkijos BK 66 str.). Pagal šį straipsnį teismas gali sąlyginai nutraukti baudžiamąjį procesą, jei kaltė ir veikos socialinis pavojingumas nėra dideli, veikos padarymo aplinkybės nekelia abejonių, o asmens, neteisto už tyčinį nusikaltimą, asmeninės savybės ir iki tol buvęs gyvenimo būdas leidžia daryti pagrįstą prielaidą, kad net ir nutraukus procesą jis laikysis teisės normų ir ypač – nepadarys naujos nusikalstamos veikos. Teismų praktikoje minima, kad šis institutas yra ypatinga baudžiamosios atsakomybės forma, grindžiama kaltininko išbandymu, kartu aiškiai konstatuojant, jog nusikalstama veika buvo padaryta, taigi – nustatant ir ją padariusio asmens kaltę⁶⁴.

Įdomu tai, kad Lenkijoje susiduriama su problema įvertinant ne tik tai, kas gali būti laikoma *mažareikšmiu atveju* ir kvalifikuojama pagal Lenkijos BK 229 straipsnio 2 dalį, bet neretai apskritai diskutuojama, kokios dovanos yra leistinos ir baudžiamosios atsakomybės apskritai neužtraukia.

Kaip teigia Iwański (2009), Lenkijoje itin paplitęs reiškiny – vadinamosios dėkingumo dovanos, kartais buitinėje kalboje, tiek mokslinėje literatūroje dar vadinamos *dėkingumo įrodymu* (lenk. *dowód wdzięczności*)⁶⁵. Pavyzdžiui, gydytojams įteikiamos įvairios smulkios dovanos po sėkmingo gydymo, gėlės teikiamos baigiamųjų darbų vadovams po baigiamųjų darbų gynimo, dovanos klasės auklėtojams mokslo metų pabaigos proga ir panašiai⁶⁶. Sosik (2022) nuomone, dauguma Lenkijos baudžiamosios teisės doktrinos atstovų tokį elgesį pripažįsta *nenusikalstamu apskritai* arba bent jau *nebaudžiamu* ir pateikia įvairių argumentų tokiu požiūriui pagrįsti⁶⁷.

⁵⁹ ~ 233 738 EUR.

⁶⁰ STEFAŃSKA, B. (2017). Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym, *Ius Novum*, 1/2017, 55.

⁶¹ SURKONT, M. (1999). *Łapownictwo*. Sopot, p. 88.

⁶² IWAŃSKI, M (2016). *Odpowiedzialność karna za przestępstwa korupcyjne*. Kraków 2016, p. 643.

⁶³ Wyrok SA w Krakowie z 3.12.1998 r., II AKa 196/98, LEX nr 35281.

⁶⁴ Wyrok SN z 3.09.2024 r., I ZSK 13/22, LEX nr 3820311.

⁶⁵ Reikia pabrėžti, kad dauguma teisinių publikacijų Lenkijoje yra skirta būtent dovanų gydytojams ir mokytojams aptarimui.

⁶⁶ Daugiau žr.: IWAŃSKI, Mikołaj (2009). Zwyczaj jako „okoliczność wyłączająca bezprawność“ wręczania lub przyjmowania prezentów przez pracowników służby zdrowia i nauczycieli. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 1, 193–224.

⁶⁷ SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 41–62.

Vienų autorių manymu, smulkios dovanos neatitinka turtinės naudos sampratos, todėl toks elgesys nelaikomas nusikalstamu, nes nėra naudos požymio; kitų vertinimu, tokio pobūdžio veiksmai, pagal Lenkijos BK 1 § 2 straipsnį, neturėtų būti baudžiami, nes jais sukelia *nereikšminga visuomeninė žala*⁶⁸; dar kitų nuomone, dėkingumo dovanos įteikimas yra pagal paprotį leidžiama gratifikacija arba, kitais žodžiais tariant, – *nejstatyminis papročio kontratipas* (lenk. *kontratyp pozaustawowy zwyczaj*)⁶⁹.

Lenkijos mokslinėje literatūroje aptinkami leidžiamų dovanų atskyrimo nuo kyšio kriterijai. Pavyzdžiui, kaip teigia Iwański (2009): 1) svarbus yra dovanos įteikimo laikas. Dovana gali būti įteikta tik po tam tikro veiksmo atlikimo; 2) negalima kalbėti apie papročiu leidžiamą dovaną tais atvejais, kai dovanotojas pažadėjo ją dovanos gavėjui dar prieš tam tikro veiksmo atlikimą arba kai apdovanotasis dovanos reikalavo, arba kai tam tikro veiksmo atlikimas buvo siejamas su dovanos gavimu; 3) dovana negali būti įteikiama už neteisėtus apdovanojamo asmens veiksmus; 4) dovana turi būti nedidelio vaišinimo ar daiktinio pobūdžio ir negali būti piniginė; 4) dovana gali būti įteikiama tik siekiant išreikšti dėkingumą apdovanotajam. Panašius kriterijus nurodo ir kiti mokslininkai. Krajewskio (2011) nuomone, jeigu dėkingumo dovana yra priimtina pagal paprotį, jos vertė nėra didelė, ji įteikiama po to, kai apdovanotasis atliko tam tikrą veiksmą, jeigu apdovanotasis jos nesitikėjo ir juo labiau nesiejo savo elgesio su galima dovana, tai tokios dovanos įteikimas / priėmimas yra leistinas⁷⁰.

Reikia pažymėti kad beveik visi paminėti argumentai taip pat sulaukia kontrargumentų.

Pavyzdžiui, teiginys, kad smulkios dėkingumo dovanos neturėtų užtraukti baudžiamosios atsakomybės, nes tai yra pagal paprotį leistina dovana, sulaukia kritikos minint, kad pripažinimas, jog veika, atitinkanti nusikalstamos veikos aprašymą, gali būti laikoma pagal paprotį leistina veika, reiškia teisminės valdžios kišimąsi į įstatymų leidėjo veiklos sritį, prieštarauja legalumo principui⁷¹. Nevienodo vertinimo Lenkijoje sulaukė 2008 m. nuskambėjęs žmogaus teisių ombudsmeno pasakymas, kai šis radijuje teigė, kad dovana, kuri įteikiama gydytojui po procedūros atlikimo, nėra kyšis, nes tai atitinka visuotinai pripažįstamą paprotį. Jis taip pat prisipažino pats davęs dovanų *Rosenthal* puodelį (kai jo motinai buvo atliekama operacija), nes gydytojas mėgo porcelianą⁷².

Be to, kaip pastebi kiti autoriai, dėkingumo dovanų priimtumas Lenkijoje matomas kalbant apie gan mažą profesijų ratą, pavyzdžiui, mokytojus bei sveikatos priežiūros darbuotojus. Vis dėlto, daugelio autorių vertinimu, vargu ar galima kalbėti apie tokios praktikos priimtumą, turint omenyje kitus subjektus, pavyzdžiui, dirbančius valstybės organuose; savivaldybėse, teisingumo sistemos organuose ir pan.⁷³

Lenkijos doktrinoje diskutuojama ir dėl maksimalios leistinų dovanų vertės. Pavyzdžiui, atlikta Lenkijos mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad dažniausiai minima, kad maksimali leistina dovanos vertė turėtų būti iki 100–200 zlotų (25–50 EUR). Esama ir publikacijų, kuriose teigiama, kad

⁶⁸ Šiame straipsnyje teigiama: „§ 2. Veika, kurios visuomeninė žala yra nereikšminga, nelaikoma nusikaltimu“. (lenk. § 2. *Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma*).

⁶⁹ Daugiau žr.: TARAPATA, Szymon (2023). O legalności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne – uwagi polemiczne. *Prokuratura i prawo*, 2, 5–28; SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 41–62.

⁷⁰ KRAJEWSKI, Radosław (2011). Zwyczajowe dowody wdzięczności jako okoliczność uchylająca bezprawność. *Palestra* 1–2 [interaktyvus]. <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2011/artukul/zwyczajowe-dowody-wdzieczności-jako-okoliczność-uchylająca-bezprawność>

⁷¹ SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 46.

⁷² BARAN, Violleta (2008). Rzecznik praw obywatelskich: Nie sądziłem, że mówię do idiotów [interaktyvus]. <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/67871,rzecznik-praw-obywatelskich-nie-sadzilem-ze-mowie-do-idiotow.html>

⁷³ GRUDECKI, Michał. (2023). O legalności tzw. dowodów wdzięczności – uwagi na marginesie artykułu R. Sosiaka „O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne“. *Prokuratura i prawo*, 2, 34–35.

gali būti ir tokių situacijų, kai net didesnės vertės dovana nebūtų laikoma kyšiu, pavyzdžiui, tada, kai tam tikram daiktui padovanoti nedidelės sumas skiria daug žmonių, kaip antai tėvų grupės dovana mokytojui. Tokia situacija, kai nėra įstatyminių lygmeniu įtvirtinta maksimali galima leistina dovanos vertė, pasak kai kurių autorių, prieštarauja baudžiamosios teisės garantinei funkcijai⁷⁴. Vis dėlto, kitų manymu, bandyti įstatyminių lygmeniu klausimą sureguliuoti būtų neįmanoma ir tai būtų perdėta teisėkūros intervencija į žmogiškuosius santykius⁷⁵.

Grudecki teigimu, verta atkreipti dėmesį ir į dėkingumo dovanų praktikos priešininkų argumentą, kad žmonės gauna atlyginimą už savo pareigų / darbo vykdymą, todėl jokios papildomos dovanos neturėtų būti toleruojamos. Autorius pažymi, kad tai tiesa, tačiau kai kuriems asmenims šių pareigų atlikimas yra nemaloni būtinybė, ką jie leidžia pajusti ir interesantams, pavyzdžiui, užduotis atlikdami, bet be deramo įsitraukimo ar net mandagumo. Kitiems asmenims, priešingai, jų atliekamos funkcijos, autoriaus teigimu, yra tarnystė, į kurią jie įdeda didžiules pastangas, stengdamiesi savo darbą atlikti kuo geriau. Autorius kelia retorinį klausimą: „Ar nusipelno pasmerkimo noras atsidėkoti už pagarbos vertą pareigų atlikimo būdą ir taip išreikšti jiems simpatiją už jų išskirtinį darbą“?⁷⁶

Vienoje iš naujesnių publikacijų, pasirodžiusių Lenkijoje, jos autorius Sosik (2022) teigė, kad viešąsias funkcijas einančio asmens dovanos priėmimas gali būti nelaikomas kyšiu tik vieninteliu atveju, jeigu: 1) dovana priimama institucijos naudai ir 2) tokia dovana įregistruojama vidiniame registre kaip atitinkamos institucijos turto dalis⁷⁷. Ši publikacija sukėlė polemiką tarp skirtingų autorių, po minėto autoriaus straipsnio taip pat publikavusių savo pozicijas. Štai, pavyzdžiui, tame pačiame leidinyje Tarapata (2023) minėtą Sosiko požiūrį sukritikavo nurodydamas, kad gėlių, šokolado, kavos ir pan. įrašinėjimas į registrus peržengtų sveiko proto ribas ir vestų prie laiko bei kitų išteklių švaistymo siekiant įgyvendinti formalias procedūras, užkrautų asmenims papildomų pareigų, kurių vykdymas būtų neproporcingai didelė našta, palyginti su menka dovanų, kurias jie gauna iš piliečių, verte⁷⁸. Be to, autorius teigė, kad tokio reikalavimo įvedimas galėtų nuvesti prie absurdiškų situacijų. Pavyzdžiui, jeigu kolegos iš teismo padovanotų kitam teisėjui knygą išėjimo į pensiją proga. Toks elgesys, pagal Sosiką, būtų laikomas neteisėtu ir baudžiamu, kadangi tai reikštų turtinės naudos suteikimą viešąsias funkcijas einančiam asmeniui, susijusį su jo pareigomis, o dovana būtų skirta ne teismui kaip institucijai, bet pačiam teisėjui. Ir tik įrašyta į registrą ir tapusi teismo nuosavybe, tokia dovana būtų laikoma teisėta⁷⁹.

Reikia pažymėti, kad Lietuvoje, STT svetainėje, atsakymas į klausimą „Ar dovana gydytojui po atliktos operacijos – irgi kyšis?“ formuluojamas aiškiai: „Jei gydytojas dirba valstybės ar savivaldybės įstaigoje (poliklinikoje, ligoninėje), tokia „dovana po operacijos“ yra laikoma kyšiu. Dovana yra privataus asmens gyvenimo faktas – perduodama kitam asmeniui kokia nors proga, nenorint gauti naudos, o kyšis yra neteisėtas atlygis už kažką (veiksmą ar neveikimą tarnyboje). Taigi kyšis – įvardytas „dovana“ – lieka kyšis ... Civiliniame kodekse nurodoma, kad draudžiama dovanoti ir priimti dovanas valstybės ir

⁷⁴ SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 52.

⁷⁵ KRAJEWSKI, Radosław (2011). Zwyczajowe dowody wdzięczności jako okoliczność uchylająca bezprawność. *Palestra* 1-2/2011 [interaktyvus]. <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2011/artukul/zwyczajowe-dowody-wdziecznosc-jako-okolicznosc-uchylajaca-bezprawnosc>

⁷⁶ GRUDECKI, Michał. (2023). O legalności tzw. dowodów wdzięczności – uwagi na marginesie artykułu R. Sosika „O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne“. *Prokuratura i prawo*, 2, 40–41.

⁷⁷ SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 56.

⁷⁸ TARAPATA, Szymon (2023). O legalności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne – uwagi polemiczne. *Prokuratura i prawo*, 2., 25–26.

⁷⁹ Ten pat, 26.

savivaldybių tarnautojams ir jų šeimų nariams, artimiesiems, kai toks „dovanojimas“ susijęs su jų atliekamomis tarnybos funkcijomis“⁸⁰. Kaip pastebi Leonavičius, bendra taisyklė – dovanos viešojo sektoriaus darbuotojams yra netoleruotinos, nepaisant jų įvardijimo, vertės, teikimo / gavimo momentų ir pan.⁸¹ Be to, pasak šio autoriaus⁸², teismų praktikos pavyzdžių analizė rodo, kad kiekvienoje konkrečioje byloje yra priimami sprendimai *ad hoc*, sprendžiant, ar duotas atlygis yra kyšis, ar dovana, o kartu sprendžiamas ir baudžiamosios atsakomybės klausimas, vis dėlto bylų, kuriose atlygis įvertinamas ne kaip kyšis, o kaip dovana, nėra gausu, LAT yra konstatavęs, kad neoficialūs simboliniai atsiskaitymai – priešinga teisei veika.

2025 m. publikacijoje Leonavičius taip pat kelią retorinį klausimą, kaip teisingai įvertinti ugnia-gesiams perduotą šeimininkų iškeptą pyragą už tai, kad buvo operatyviai sureaguota į įvykį ir greitai užgesintas name kilęs gaisras⁸³. Šioje vietoje, manytina, galima paminėti kelias įžvalgas, randamas Lenkijos baudžiamosios teisės moksle. Pavyzdžiui, kaip teigia Tarapata, nusikalstamos veikos atveju privaloma įgyvendinti nusikalstamos veikos sudėties požymius, tačiau vien šios sąlygos įvykdymas nėra pakankamas, kad asmuo būtų pripažintas padariusiu nusikalstamą veiką. Aiškinant konkrečios nusikalstamos veikos požymius, svarbi ne tik pažodinė įstatymo formuluotė, bet ir „įstatymo dvasia“. Remtis vien tik pažodiniu (kalbiniu) įstatymo aiškinimu, pernelyg išplečiant jo taikymo sritį ir kriminalizuojant perteklinį elgesį, nėra gerai. Būtina taikyti teleologinę (tikslu grindžiamą) įstatymo aiškinimo metodiką, kuri leidžia atskleisti normos vertybinius pagrindus ir priežastis, dėl kurių ji buvo įtvirtinta įstatyme. Elgesys turi realiai pažeisti arba kėsintis pažeisti saugomą teisinį gėrį. Svarbu, kaip teigia minėtas autorius, kad įstatyme nustatytas elgesio modelis „nešaudytų už taikinio ribų“, t. y. nebūtų taikomas visuomenei nepavojingoms elgesio formoms kriminalizuoti. Norint, kad įstatymo aiškinimo procesas būtų lankstus ir leistų pasiekti teisingus interpretacijos rezultatus, reikia pripažinti, jog teisinis dovanų įteikimo vertinimas turi priklausyti nuo konkrečios situacijos aplinkybių⁸⁴.

Išvados

1. Ir Lietuvoje, ir Lenkijoje papirkimo kriminalizavimo kontekste akcentuojama legalumo (teisėtumo) principo svarba, pabrėžiama, kad, numatant atsakomybę už tokio pobūdžio nusikalstamą veiką, teisinis reguliavimas turi būti tikslus ir aiškus. Tuo pat metu abiejose šalyse susiduriama su identiška problema bandant atskleisti, ką turėjo omenyje įstatymų leidėjas, kaip vieną iš galimų kyšio formų įtvirtindamas asmeninės naudos koncepciją.
2. Lenkijoje (kaip ir Lietuvoje) asmens baudžiamajai atsakomybei reikšmės turi kyšio dydis ir tai, ar siūloma / duodama nauda yra už teisėtus ar neteisėtus veiksmus. Vis dėlto Lenkijos baudžiamosios teisės moksle itin daug dėmesio sulaukia klausimas, kas galėtų būti laikoma dovana, o ne kyšiu. Įdomu tai, kad esama analizė daugiausia skirta gydytojų ir mokytojų profesijoms. Formuluojami dovanos nuo kyšio atskyrimo kriterijai dažniausiai minint, kad jeigu dovana yra priimtina pagal paprotį; jos vertė nėra didelė; ji įteikiama po to, kai apdovanotasis atliko tam tikrą veiksmą; jeigu apdovanotasis jos nesitikėjo (juo labiau nesiejo savo elgesio su galima dovana); dovana negali būti

⁸⁰ *Dažniausiai užduodami klausimai*. Ar dovana gydytojui po atliktos operacijos – irgi kyšis? [interaktyvus]. https://www.stt.lt/duk/10#c-1/t-13_.

⁸¹ LEONAVIČIUS, Justinas (2025). Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai, *Jurisprudencija*, 32(1), 244.

⁸² Ten pat, 238.

⁸³ Ten pat, 242, 244.

⁸⁴ TARAPATA, Szymon (2023). O legalności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne – uwagi polemiczne. *Prokuratura i prawo*, 2, p. 11, 12, 27.

įteikiama už neteisėtus apdovanojamo asmens veiksmus – tai tokios dovanos įteikimas yra leistinas. Taip pat pažymima, kad svarbus yra kiekvienos konkrečios situacijos detalus įvertinimas, o aiškinant konkrečios nusikalstamos veikos požymius, svarbi ne tik pažodinė įstatymo formuluotė, bet ir „įstatymo dvasia“. Būtina taikyti teleologinę (tikslu grindžiamą) įstatymo aiškinimo metodiką, kuri leidžia atskleisti normos vertybinius pagrindus ir priežastis, dėl kurių ji buvo įtvirtinta įstatyme.

Autorių indėlis

Justyna Levon – 35 proc., Romualdas Drakšas – 30 proc., Janusz Raglewski – 35 proc.

Literatūra

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968. *Valstybės žinios*, 2000, 89-274.
Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002-06-12, Nr. 57-2297.
Act of 6 June 1997 – Criminal Code, Journal of Laws 2025, item 383 (consolidated text, as amended) (Lenkų kalba – Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2025, poz. 383, tekst jedn. ze zm.).

Specialioji literatūra

- ABRAMAVIČIUS, Armanas *et al.* (2010). *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Vilnius: VĮ „Registų centras“.
- ABRAMAVIČIUS, Armanas; ŠVEDAS, Gintaras (2015). Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą, prekybą poveikiu ir papirkimą: teisėkūros problemos ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija. Iš: *Šiuolaikinės baudžiamosios teisės tendencijos*. Vilnius, p. 27–49.
- AMBRAZAVIČIŪTĖ, Kristina (2020). *Civilinių gynimo būdų taikymas korupcinių veikų atveju privačiame sektoriuje. Mokslo studija*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas.
- BARCZAK-OPLUSTIL Agnieszka; IWĄŃSKI Mikołaj (2017). In: Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212–277d*. Opublikowano: WKP 2017.
- FEDOSIUK, Oleg (2012). Baudžiamųjų įstatymų prieš neteisėtą pajamas ir korupciją leidyba: tarp gerų siekių ir legitimumo. *Jurisprudencija*, 19(3), 1215–1233.
- FEDOSIUK, Oleg (2024). Neturtinio kyšio samprata teisinio apibrėžtumo principo šviesoje“, *Jurisprudencija*, 31(1), 78–94.
- GARDOCKI, Lech (2019). *Prawo karne*. Warszawa: C. H. Beck.
- GRUDECKI, Michał (2023). O legalności tzw. dowodów wdzięczności – uwagi na marginesie artykułu R. Sosika „O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne“. *Prokuratura i prawo*, 2, 34–35.
- IWĄŃSKI, Mikołaj (2009). Zwyczaj jako „okoliczność wyłączająca bezprawność“ wręczenia lub przyjmowania prezentów przez pracowników służby zdrowia i nauczycieli. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 1, 193–224.
- IWĄŃSKI, Mikołaj (2016). *Odpowiedzialność karna za przestępstwa korupcyjne*. Kraków.
- KRAJEWSKI, Radosław (2011). Zwyczajowe dowody wdzięczności jako okoliczność uchylająca bezprawność. *Palestra* 1-2/2011 [interaktyvus]. <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2011/artukul/zwyczajowe-dowodowy-wdzieczności-jako-okolicznosc-uchylajaca-bezprawność>
- KULIK, Marek (2025). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo In Mozgawa Marek (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*. Opublikowano: LEX/el.
- LAŠAS, Ainius ir JANKAUSKAITĖ, Vaida (2019). „Korupcijos skandalai kaip sisteminių pokyčių variklis: „MG Baltic“ atvejo analizė“. *Politologija*, 93(1), 8–35. <https://doi.org/10.15388/Polit.2019.93.1>.
- LEONAVIČIUS, Justinas (2025). Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai. *Jurisprudencija*, 32(1), 224–245.
- MAREK, Andrzej (2010). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.
- MICHAILOVIČ, Ilona (2005). Korupcijos apibrėžimo problematika, *Teisė*, 54, 110–121.
- PAKŠTAITIS, Laurynas (2004). *Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą: teorinės ir praktinės problemos*. Daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

- POCIENĖ, Aušra (2018). Korupcijos suvokimas tarp ekspertų, gerai informuotų piliečių ir eilinių gyventojų. *Kriminologijos studijos*, 6, 29–57.
- SOSIK, Robert (2022). O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne. *Prokuratura i prawo*, 4, 41–62.
- STEFANŃSKA, Blanka (2017). Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym. *Ius Novum*, nr. 1/2017, 48–63.
- STEFANŃSKI, Ryszard A. (2017). *Kodeks karny. Komentarz*. Legalis.
- SURKONT, Mirosław (1999). *Łapownictwo*. Sopot.
- TARAPATA, Szymon (2023). O legalności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne – uwagi polemiczne. *Prokuratura i prawo*, 2, 5–28.
- ZAKRZEWSKI, Piotr (2024). Komentarz do Art. 229 Przekupstwo. In: Majewski Jarosław (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Opublikowano: WKP 2024.
- ZAWŁOCKI, Robert (2021). Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, art. 115, Nb 131. In: M. Królikowski, R. Zawłocki (red.). *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I*.
- ZOLL, Andrzej (2016). *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*. Kraków: Zakamycze.

Praktinė medžiaga

Lietuvos teismų praktika

- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. balandžio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-69-697/2025.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. vasario 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-74-594/2024.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-281-1073/2024.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. balandžio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-81-895/2020.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. lapkričio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-221-942/2020.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. spalio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-218-222/2017.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. vasario 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-64-648/2015.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-89/2014.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. spalio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-181/2008.
- 2021 m. lapkričio 19 d. Teismų praktikos byloje dėl nusikalstamų veikų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams (BK XXXIII skyrius) apžvalga (I dalis) (*Teismų praktika*, 55) [interaktyvus]. <https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/naudziamuju-byly-apzvalgos/68>.

Lenkijos teismų praktika

- Wyrok Sądu Najwyższego z 3.09.2024 r., I ZSK 13/22, LEX nr 3820311.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 8.02.2018 r., V KK 224/17, LEX nr 2449792.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1997 r., V KKN 105/97, OSP 1998, z. 3, poz. 68).
- Wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1994 r., WR 186/94, OSNKW 1995, nr 3-4, poz. 20.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 1965 r., sygn. akt IV KR 102/65, OSNKW 1965, Nr 8–9, poz. 94.
- Wyrok Sądu Apeliacyjnego w Krakowie z 3.12.1998 r., II AKa 196/98, LEX nr 35281.

Kiti šaltiniai

- BARAN, Violeta (2008). Rzecznik praw obywatelskich: Nie sądziłem, że mówię do idiotów. [interaktyvus]. <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/67871,rzecznik-praw-obywatelskich-nie-sadzilem-ze-mowie-do-idiotow.html>

- Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (2020). Rekomendacinės gairės dėl dovanų ir paslaugų priėmimo apribojimų [interaktyvus] https://vtek.lt/wp-content/uploads/2021/01/VTEK_Rekomendacines_gaires_del_dovanu_ir_paslaugu_priemimo_apribojimu_20200312_fin.pdf
- WWW.STT.LT (2024-10-29) Naujausias Lietuvos korupcijos žemėlapis: kyšių reikalaujama mažiau, tačiau korupcijos problema Lietuvoje išlieka [interaktyvus]. <https://www.stt.lt/naujienos/7464/naujausias-lietuvos-korupcijos-zemelapis-kysiu-reikalaujama-maziau-taciau-korupcijos-problema-lietuvoje-islieka:3875>
- WWW.STT.LT *Dažniausiai užduodami klausimai*. Ar dovana gydytojui po atliktos operacijos – irgi kyšis? [interaktyvus]. <https://www.stt.lt/duk/10#c-1/t-13>

Dr. Justyna Levon yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto docentė. Pagrindinės mokslinių interesų, tyrimų ir ekspertinės sritys – baudžiamosios atsakomybės realizavimo formos, baudžiamoji politika.

Dr. Justyna Levon is an associate professor at the Faculty of Law, Vilnius University. Her main areas of scientific interests, research and expertise are forms of implementation of criminal liability, and criminal policy.

Dr. Romualdas Drakšas yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto profesorius. Pagrindinės mokslinių interesų, tyrimų ir ekspertinės sritys – baudžiamosios atsakomybės realizavimo formos, baudžiamoji politika.

Dr. Romualdas Drakšas is a professor at the Faculty of Law, Vilnius University. His main areas of scientific interests, research and expertise are forms of implementation of criminal liability, and criminal policy.

Dr. Janusz Raglewski yra Jagailos universiteto Baudžiamosios teisės katedros profesorius. Pagrindinės mokslinių interesų, tyrimų ir ekspertinės sritys – baudžiamosios atsakomybės realizavimo formos, baudžiamoji politika.

Dr. Janusz Raglewski is a professor at Jagiellonian University (Kraków, Poland), Department of Criminal Law. . His main areas of scientific interests, research and expertise are forms of implementation of criminal liability, and criminal policy.